

Gullmarsplan

Kusken Gustaf och trojänarinnan Lotta utanför slaktarmästare Erik Janssons gård Höjden, omkring 1900. Gården ligger kvar än idag strax öster om Skanstullsbron. Fotograf okänd, Stockholms stadsmuseum.

likhet med Årsta strax intill är Gullmarsplan döpt efter sjöar och lviskar, i detta fall Gullmarsfjärden i Bohuslän. Tunnelbanestationen hette först Johanneshov efter torpet Johannishof, som ursprungligen löd under Enskede gård. Området, som utgjorde Brunkebergsåsens förlängning söderut, kallades även Sandherrn. Här i sanden begravdes många av dem som dog i "lantvärnsjukan" under kriget 1808–09 och de som senare föll offer för kolerans härjningar. Den sista gravsättningen skedde 1901. I dag är den gamla Kolerakyrkogården en park strax intill trafikplatsen.

Johanneshov hade också en strategisk betydelse. Efter Krimkriget 1853–55 uppfördes här befästningar i ett planerat större försvarsverk söder om Stockholm. Planerna återupplivades i samband med dansk-tyska kriget 1864 och fransk-tyska kriget 1870–71 men rann därefter ut i sanden. Murarna kom dock ändå till användning för att bära upp norra läktaren på Söderstadion. Sedan 1904 var Johanneshov liksom hela Enskede gård i stadens

ägo. Vid sidan av några äldre trähus och den bekanta Skanskvarn låg de skogsbevuxna bergen och backarna väster om Nynäsvägen länge öde. Efter 1909 förknippades namnet främst med en spårvägsstation för linje 8 till Enskede, senare med byte till Örbybanan. Trafikbelastningen ökade med Skansbrons tillkomst 1925, så ock områdets exploateringsmöjligheter.

På 1930-talet började planeringen för en ny stadsdel, Johannes hov. Byggandet satte igång i mitten av 1940-talet och i rekordfart uppfördes moderna punkthus på sju till åtta våningar, omgivna av smalhushängor och barnrikehus. Samma år som hyresgästerna flyttade in, 1947, öppnades den nya Skanstullsbron med sin trafikrondell, båda anpassade för tunnelbanan. Men trafikkostymen blev snart för trång med allt fler bilar. För att minska trafiktrycket byggdes Johanneshovsbron, invigd 1984.

Tunnelbanestation Gullmarsplan invigdes 1950.